

УДК 611(09):378.4:61(477.85-25)

Б.Г. Макар, В.В. Кривецький

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ЗДОБУТКИ КАФЕДРИ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ ІМЕНІ М.Г. ТУРКЕВИЧА БУКОВИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Мета написання статті – в переддень 70 річниці Буковинського державного медичного університету розповісти про людей, з іменами яких пов'язане створення матеріально-технічної бази та наукового потенціалу одного з підрозділів Чернівецького медичного інституту, і тим самим доповнити документальними матеріалами історію університету та її кафедр, прищепити молодому поколінню студентів почуття гордості за свій навчальний заклад, сприяти вихованню майбутніх лікарів на кращих традиціях і прикладах історії кафедри медичного університету та науково-дослідницьких здобутках її співробітників.

Кафедра анатомії людини імені М.Г. Туркевича Буковинського державного медичного університету має свою тривалу та багатогранну історію. Вона тісно пов'язана з історією розвитку вищого навчального закладу – Чернівецьким державним медичним інститутом (з 2004 року університетом). Постановою Ради Народних Комісарів України від 20 жовтня 1944 року “Про поновлення роботи 2-го Київського медичного інституту” поновлено діяльність навчального закладу у м. Чернівці.

Кафедра анатомії людини, як один із підрозділів створеного Чернівецького медичного інституту, заснована 1 лютого 1945 року. Вона, як і інститут в цілому, створювалася у важкі роки повоєнної розрухи. Організатором і першим завідувачем кафедри була доцент К.Д. Філатова. У січні 1945 року під кафедру було виділено двоповерхову будівлю бувшої Пастерівської станції. Як будівля, так і приміщення були в запущеному стані – з пошкодженими пічками, вибитими віконними рамами та прогнилою під-

логою. На долю колективу кафедри, господарчої частини та адміністрації інституту випав важкий тягар у створенні матеріально-технічної бази, організації навчального та наукового процесу.

Цю велику роботу проводили співробітники кафедри, які працювали разом з доцентом К.Д. Філатовою: Г.Г. Фішер, Т.В. Князева, А.А. Влюшина. У 1952 році доцент К.Д. Філатова перейшла на роботу до Дніпропетровського державного медичного інституту, а кафедру очолив переведений з м. Станіслава доцент А.М. Мартиросян. Разом з ним працювали, окрім названих, І.І. Тарасов та А.М. Колодяжна. У 1956 році доцента А.М. Мартиросяна обрали за конкурсом на кафедру анатомії людини Вінницького державного медичного інституту, а чернівецьку кафедру очолив професор Микола Гервасійович Туркевич.

З того часу розпочалася плідна наукова робота щодо вивчення закономірностей пренатального морфогенезу органів травної, дихальної та сечовидільної систем у порівняльно-ембріологічному аспекті. Весь колектив кафедри активно включився у виконання планових наукових та дисертаційних робіт. Спочатку було створено морфологічну лабораторію, організовано збір біологічних об'єктів та виготовлення серійних послідовних гістологічних зрізів, сконструйовано мікропроекційний апарат для виготовлення пластичних реконструкцій, пристрій для стереофотографування. Завдяки цьому виконали і захистили кандидатські дисертації Г.Г. Фішер, Т.В. Князева, А.А. Влюшина, К.С. Шевчук, М.М. Козуб, В.М. Круцяк, В.О. Власов, Ф.Д. Марчук, В.І. Проняєв.

У 1959 році при кафедрі відкрито аспірантуру. Першим її аспірантом став М.М. Козуб, а через рік – В.М. Круцяк.

Під керівництвом професора М.Г. Туркевича виконали і успішно захистили докторські дисертації В.А. Малішевська (1966) та В.М. Круцяк (1972). Як показав час, започаткований напрямок виріс в одну з провідних наукових шкіл щодо вивчення розвитку і становлення топографії органів і систем організму людини та деяких ссавців. Разом з професором М.Г. Туркевичем на кафедрі працювали доценти Г.Г. Фішер, В.А. Малішевська, В.М. Круцяк, асистенти В.О. Власов, Т.В. Князева, М.М. Козуб, Ф.Д. Марчук, К.С. Шевчук, А.А. Влюшина, М.І. Шевчук, В.І. Проняєв.

Професор М.Г. Туркевич вийшов на пенсію у 1970 році, а кафедру очолила його талановита учениця професор В.А. Малішевська, яка продовжила започаткований своїм учителем науковий напрямок і вже під її керівництвом виконали кандидатські дисертації А.О. Лойтра, С.М. Романюк, Б.Г. Макар, Л.О. Філіпова, М.М. Кумка, О.І. Бриндак. Разом з професором В.А. Малішевською на кафедрі працювали доценти Г.Г. Фішер, В.М. Круцяк, М.М. Козуб, В.І. Проняєв, асистенти Т.В. Князева, К.С. Шевчук, В.О. Власов, Ф.Д. Марчук, Б.Г. Макар, А.О. Лойтра, Л.О. Філіпова, М.М. Кумка. У 1973 році професора В.М. Круцяка обрано за конкурсом завідувачем кафедри топографічної анатомії та оперативної хірургії.

У 1986 році В.А. Малішевська вийшла на пенсію, а кафедру анатомії людини очолив заслужений діяч науки і техніки України, професор В.М. Круцяк, який продовжив науковий напрямок свого вчителя – професора М.Г. Туркевича. За період керування кафедрою анатомії під керівництвом В.М. Круцяка виконали і захистили дисертації М.Д. Лютик, Ю.Я. Войтів, І.Ю. Полянський, В.М. Ватаман, Ю.Т. Ахтемійчук, В.М. Пашковський, В.І. Зайцев, М.П. Кавун, Т.В. Смірнова, В.В. Кривецький, С.Ю. Кравчук, Б.Ю. Банул, Т.В. Хмара, Г.М. Халатурник, Н.Б. Решетілова, Т.Б. Сикирицька, І.І. Кривецька та практичні лікарі – В.В. Власов, В.П. Мусурівський, І.Г. Проданчук, І.П. Мельник, С.М. Луканьова, Д.Г. Манчуленко, а також доцент юридичного факультету Чернівецького Національного університету імені Ю.Федьковича М.І. Боднарук.

Після передчасної смерті професора В.М. Круцяка в 2000 році кафедру впродовж року знову очолювала професор В.А. Малішевська, яка внесла новий стимул в наукову роботу кафедри. Вікторія Антонівна спряла продовженню виконання цілої низки дисертаційних досліджень.

У 2001 році завідувачем кафедри обрано доцента Б.Г. Макара, який у 2004 році успішно захистив докторську дисертацію і продовжує започаткований науковий напрямок. Нині на кафедрі працюють професори, доктори медичних наук Т.В. Хмара і В.В. Кривецький, доценти Ф.Д. Марчук, А.О. Лойтра, М.Д. Лютик, М.П. Кавун, Т.В. Смірнова, Н.Б. Решетілова, Н.М. Наварчук, О.П. Антонюк, асистенти О.-М.В. Попелюк, Н.І. Гаїна, Т.В. Процак, Н.Р. Ємельяненко, В.Ф. Руснак. В аспірантурі другий рік навчається О.М. Бойчук. Старшими лаборантами працюють Г.Ф. Скиданюк, Н.В. Слобожанінова, І.В. Кривецький (рис. 1.).

Нині кафедра володіє унікальною колекцією гістологічних препаратів, якою користуються науковці університету, морфологи України та зарубіжжя.

За період існування кафедри виконано і захищено 10 докторських дисертацій: В.А. Малішевська, В.М. Круцяк, В.І. Проняєв, У.Ю. Яцожинська, О.В. Кравченко, Ю.Т. Ахтемійчук, В.В. Власов, Б.Г. Макар, Т.В. Хмара, В.В. Кривецький та 63 кандидатських дисертацій, отримано 78 авторських свідоцтв на винаходи і понад 160 посвідчень на раціоналізаторські пропозиції. Нові розробки використовуються у навчальному процесі та в науково-дослідних роботах, а частина з них впроваджена в практику охорони здоров'я. Так, професором Б.Г. Макаром та асистентом П.О. Мельником обґрунтований спосіб оперативного лікування стенозів слизових шляхів, який відзначений дипломом II ступеню ВДНГ України. Співробітники кафедри опублікували понад 1200 наукових праць. Нині на кафедрі виконуються одна докторська, 7 кандидатських дисертацій під керівництвом професорів Б.Г. Макара, Т.В. Хмари та В.В. Кривецького.

На кафедрі успішно працює студентський науковий гурток, де студенти опановують методи морфологічних досліджень (препарування, корозії, ін'єкції, рентгенографії, морфометрії, макромікроскопії, реконструювання, стереофо-

тографування та ін.). Студенти-гуртківці беруть активну участь у роботі Всеукраїнських наукових конференцій, предметних олімпіад. Найбільш активні гуртківці, як правило, після закінчення ВНЗ продовжили розпочату наукову роботу в його стінах і досягли визначних успіхів. Нині – це професори Ю.Т. Ахтемійчук, В.М. Пашковський, І.Ю. Полянський, В.І. Зайцев, доценти Ф.Д. Марчук, А.О. Лойтра та ін.

Завдяки піклуванню ректорату університету кафедра анатомії людини за останні роки відремонтована у європейському стилі, оснащена новими меблями та устаткуванням. Створений та ефективно працює комп'ютерний клас. Закінчено оформлення спеціальної аудиторії для демонстрації навчальних препаратів і препарування морфологічних об'єктів. Проведена реконструкція приміщення, де зберігаються навчальні біологічні препарати. У лекційній залі встановлено кондиціонери.

Нині кафедра має 10 навчальних аудиторій,

сучасну гістологічну лабораторію, лекційну залу та фундаментальний морфологічний музей.

Колектив кафедри велику увагу приділяє науковим та навчально-методичним питанням викладання анатомії людини. Викладачами кафедри підготовлені нові методичні вказівки для практичних занять та самостійної роботи 1-2 курсів за всіма спеціальностями, в тому числі для іноземних студентів. Підготовлені методичні розробки для викладачів. Видано два підручники для медичного і фармацевтичного факультетів, 16 навчальних посібників: "Питання та еталони відповідей до іспиту з анатомії і фізіології з патологією", "Структурно-функціональна організація кісткової системи", "Структурно-функціональна організація артеріальної системи", "Клінічна анатомія носа, горла і вуха: термінологічне тлумачення з малюнками та описом", "Анатомія черепних нервів", "Структурно-функціональна організація головного і

Рис. 1. Кафедра анатомії людини ім. М.Г. Туркевича

спинного мозку”, “Артросиндесмологія”, “Структурно-функціональна організація периферійної нервової системи”, “Анатомія верхньої та нижньої кінцівок”, “Структурно-функціональна організація м’язової системи”, “Спланхнологія”, “Методичні вказівки для самостійної підготовки студентів медичного факультету до практичних занять з анатомії людини за кредитно-модульною системою”, “Анатомія та фізіологія людини”, “Пазухи твердої мозкової оболонки в ранньому онтогенезі людини”, “Самостійна робота студентів у системі фізичного виховання вищих медичних закладів”, “Анатомічний словник морфологічних термінів”, “Структурно-функціональна організація сечовидільної системи”, “Структурно-функціональна організація кісток та їх з’єднань”, які затверджені центральним методичним кабінетом МОЗ України як навчальні посібники для студентів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. Видано сім монографій “Туркевич М.Г. – видатний вчений, педагог, гуманіст”, “Козуб М.М. – науковець, педагог, вихователь”, “Макар Б.Г. – 35 років наукової та педагогічної діяльності”. “Лютик Михайло Дмитрович – на-

уковець, хірург, педагог”, “Ембріогенез чоловічих статевих органів в нормі і патології”, “Ембріотопографія хребтового стовпа в нормі і патології”, “Історія кафедри анатомії людини”. Готуються методичні матеріали для англومовних студентів. Колектив співробітників кафедри постійно працює над виданням цілого ряду посібників для навчального процесу з окремих розділів анатомії людини.

За успіхи в роботі рішенням вченої ради колектив кафедри занесений до Книги Пошани університету.

Де б не працювали співробітники кафедри, їм завжди був притаманний високий професіоналізм, почуття гордості за свій навчальний заклад та велика професійна відповідальність за долю хворої людини. Ці риси морального кодексу лікаря, виховані і загартовані на кафедрі, прийняли молоді викладачі, які щедро діляться ними з під-ростаючим поколінням майбутніх лікарів (рис. 2).

У 2010 році вченою радою кафедрі анатомії людини присвоєно ім’я професора М.Г. Туркевича.

Рис. 2. II етап Всеукраїнської студентської олімпіади з анатомії людини 2010 рік.

Список використаної літератури

1. Лютик М.Д. Кафедра анатомії людини Буковинського державного медичного університету: Історичний нарис. / М.Д. Лютик, В.П. Пішак, С.М. Луканьова. – Чернівці: Букрек, 2009. – 212 с. 2. Історія кафедри анатомії людини БДМА / Б.Г. Макар, М.М. Козуб, В.В. Кривецький [та ін.] // Клін. анатом. та оператив. хірург. – 2003. – Т. 2, № 4. – С. 72-75. 3. Пішак В.П. Туркевич Микола Гервасійович – видатний вчений, педагог, гуманіст / В.П. Пішак, М.Д. Лютик, Б.Г. Макар, В.В. Кривецький [та ін.]. – Чернівці: Медакадемія, 2004. – 144 с.